

Eğitim Kalitesinin Genç İşsizliği ile İlişkisi: PISA Test Sonuçları Üzerinden Bir Değerlendirme

Araş. Gör. Dr. Pelin MASTAR ÖZCAN

Araş. Gör. Dr. Umut TEPEKULE

Doç. Dr. Gül KAYALIDERE

Özet

İşsizlik hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ölkeler açısından önem derecesini kaybetmeyen sosyo-ekonomik bir olgu olarak değerlendirilmektedir. Bu çerçevede ele alınabilecek önemli bir konu da birçok ölkede ciddi boyutlara ulaşmış olan genç işsizliğidir. İşsizliğin ve genç işsizliğinin nedenleri literatürde, pek çok farklı değerkenle ilişkilendirilmektedir. Eğitim sistemleri ve bu sistem içerisinde üretilen eğitim hizmetinin kalitesi bu değerkenler arasında son yıllarda öne çıkmakta ve önemini arttırmaktadır. Eğitim kalitesinin ölçümü ve ölkeler arası karşılaştırılması kolay olmamakla birlikte OECD tarafından uluslararası düzeyde gerçekleştirilen PISA testinin sonuçları (Programme for International Student Assessment) bu konuda önemli bir gösterge olarak karşımıza çıkmaktadır. Çalışmanın konusunu eğitim kalitesinin genç işsizliği üzerine olan etkisinin OECD tarafından uluslararası düzeyde gerçekleştirilen PISA test sonuçları doğrultusunda değerlendirilmesi oluşturmaktadır. Bu kapsamda, Avrupa Birliği (AB) üyesi ölkelerin PISA test sonuçlarıyla söz konusu ölkelerin genç işsizlik oranlarının karşılaştırmalı bir değerlendirmesi yapılmıştır. Sonuç olarak, eğitim kalitesinin yüksek olduğu ölkelerde genç işsizliğinin düşük olup olmadığı ortaya konmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim Kalitesi, Genç İşsizliği, PISA, Avrupa Birliği

Jel Kodları: N30, E24

The Relationship Between Quality Education and Youth Unemployment: A Review Within the PISA Test Results

Abstract

Unemployment is considered as the socio-economic phenomenon that does not lose its importance in terms of both developed and developing countries. In addition to this frame, youth unemployment which has reached significant level in many countries. Reasons of unemployment and youth unemployment in the literature are attributed with many different variables. Education systems and the quality of education services produced within the education system, are increasing importance and stand out. Measurement and comparison between countries in the quality of education, while not easy, PISA(Programme for International Student Assessment) held at the international level by the OECD emerges as an important indicator in this respect. Assessing the impact on youth unemployment of the quality of education constitutes the the subject of the study. In this context, made a benchmark with the PISA test results European Union (EU) Member countries of the youth unemployment rate of these countries. Consequently, the youth unemployment has been tried to reveal whether is lower or not in the countries with a high quality of education.

Keywords: Quality of Education, Youth Unemployment, PISA, European Union

Jel Codes: N30, E24

Giriş

İşsizlik özellikle de genç işsizliği hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkeler açısından günümüzde önemli bir sosyo-ekonomik problem olarak varlığını sürdürmektedir. Genç işsizliği sorununu ortaya çıkaran nedenlere ilişkin olarak literatürde, farklı değişkenlere vurgu yapılmaktadır. Eğitim sistemleri ve bu sistem içerisinde üretilen eğitim hizmetinin kalitesi bu değişkenler arasında son yıllarda öne çıkmaktadır. Çünkü bir kişinin istihdam edilebilirliğini ve işsizliğe maruz kalma süresi belirleyen en önemli değişkenlerden biri eğitimidir. Teorik açıdan bakıldığında eğitim sisteminin kalitesi ve bu sistem içerisinde eğitim gören bireylerin eğitim seviyesi arttıkça genç işsizliğinin azalması beklenmektedir.

Çalışmada Avrupa Birliği üyesi ülkelerde eğitim kalitesi ile genç işsizliği arasındaki ilişki son on beş yıllık dönemi kapsayacak şekilde incelenecektir. Bu kapsamda OECD tarafından uluslararası düzeyde gerçekleştirilen PISA testi Avrupa Birliği üyesi ülkelerde eğitim kalitesinin göstergesi olarak seçilmiş ve bu göstergeden hareketle eğitim kalitesinin genç işsizliği üzerine olan etkisi Avrupa Birliği üyesi ülkelerdeki genç işsizliği oranları dikkate alınarak değerlendirilmiştir.

1. İşsizlik Kavramı

Tüm toplumların önemli sorunu haline gelen işsizlik, iktisadi olarak, emek arzının emek talebini karşılayamaması olarak açıklanmaktadır. Tek başına emek arzının emek talebine eşit olması da işsizlik olgusunu ortadan kaldırmamaktadır. İstihdamın gerçekleşmesi için emek arzının talep edilen işçi niteliklerini de taşıması gerekir. Aksi halde, istihdam gerçekleşmez. Ülkelerin gelişme hızlarına paralel olarak ekonomik hayatta iş bölümü ve insan ihtiyaçları sürekli artış eğilimindedir. Sanayileşme ve hızlı şehirleşme, yaşam koşullarındaki değişiklikler, kadınların çalışma yaşamındaki paylarının ve işgücüne katılım oranlarının artması işsizliği kaçınılmaz bir sonuç olarak ortaya çıkarır. İşsizlik, diğer bir ifadeyle, toplumda ortaya çıkan çalışma, istek ve zorunluluğu ile orantılı olarak istihdam olanaklarının oluşturulamaması sonucunda da görülür. İşsizliği; çalışma gücü ve arzusu olduğu halde cari ücret seviyesinde iş arayıp da bulamayanların toplamı olarak ve buradan hareketle işsizi; çalışma istek ve gücünde olup, piyasadaki cari ücret haddinde çalışmak isteyen, fakat makul ve uygun bir iş bulamayan kimse olarak tanımlamak da mümkündür. Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)' nün tanımına göre, işsizlikten söz edebilmek için, kişinin çalışma isteği ve gücünün yanında fiilen iş arıyor olması da gerekir. Çalışma istek ve gücünde olduğu halde fiilen iş aramayan kimse de işsiz değildir (Güney, 2009:137). Ayrıca, ILO'nun vurguladığı belirli bir yaş kümesinin üzerinde

bulunan aşağıdaki kategorilere giren kişiler de işsiz kabul edilirler (Ersel, 1999:150, Bekiroğlu, 2010:45).

- İş sözleşmesi sona erdiğinden ya da geçici olarak durdurulduğundan dolayı istihdama elverişli konumda bulunan, herhangi bir işe sahip olmayan ve ücretli bir iş arayanlar,
- Daha önce hiç istihdam edilmemiş olan ya da önceki statü durumu itibariyle bağımlı olmayan veya emekli edilmiş ancak belirli bir dönem için çalışmaya elverişli olan kişiler,
- Belirli bir döneme göre gelecek bir tarihte yeni bir işe başlama konusunda anlaşma yapmış olup da, halen bir işe sahip olamayan çalışmaya elverişli olan kişiler.

Yukarıda kavramsal olarak açıklanmaya çalışılan işsizlik ülkelerin ekonomik gelişiminin temel göstergelerinden biri olarak da kabul edilmektedir. Ülkeler, sahip oldukları insan kaynaklarını en etkin şekilde üretime sokmak durumundadırlar yoksa önemli derecede sosyal ve ekonomik maliyet yüklenmek zorunda kalabileceklerdir. Dolayısıyla işsizlik problemi ekonomik sorunların başında kabul edilmektedir (Durak-Kaya, 2014: 58). Genel olarak işsizlik sorunu ile ilgili çalışmalar önemini sürdürürken tüm dünyada artan nüfusla beraber genç işsizliği kavramı da literatürde üzerine çalışma yapılan konular arasında ağırlığını hissettirmektedir.

2. Genç İşsizliği Nedir?

Genç kavramı, ulusal ve uluslararası kuruluşların yayınlarda, bilimsel ya da hukuki literatürde çeşitli şekillerde tanımlanmaktadır. Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü'ne (UNESCO) göre; “Genç, öğrenim yapan, hayatını kazanmak için çalışmayan, kendine ait bir konutu bulunmayan kişidir. Gençlik, bir toplumun en dinamik, en akışkan en hareketli kesimidir.” Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) tarafından çocuk işgücü tanımında benimsenen yaş sınırı 15'tir. ILO'nun 138 sayılı sözleşmesine göre, 15–24 yaşları arasında çalışanlar “genç işçi” olarak kabul edilmektedir (Ata, 2007:113).

Kültürel, kurumsal ve politik unsurlara bağlı olarak ülkeden ülkeye farklılık gösteren bir tanıma sahip olan genç işsizliğinin sanayileşmiş ülkelerdeki üst sınırı ise çoğunlukla değişmesine karşın alt sınır zorunlu eğitim çağının sona erdiği yaşa denk düşmektedir. Örneğin, İngiltere'de genç istihdamı politikaları 16–18 yaş grubunu hedef alırken, İtalya'nın Kuzeyinde 14–29 ve Güney İtalya'da ise 14–32 yaş gruplarına yöneliktir (Gündoğan, 1999: 65, O'Higgind, 1997: 1).

Genç işsizliği, gençlerin ve aslında ülkelerin geleceği açısından çözülmesi zorunlu olan bir konudur. Çünkü bu sorun hem gençlerin tüm hayatını etkileyen bozukluklara, hem de ülkelerin geleceği açısından telafisi mümkün olmayan beşeri sermaye kaybına neden olmaktadır. Ayrıca, genç işsizliği sosyal sonuçları itibariyle çok boyutlu bir nitelik taşımaktadır. Böyle önemli bir sorunun sadece ekonomik büyüme ile çözüme ulaştırılabilmesi güç olarak yorumlanmaktadır. Bu durum literatürde, “istihdamsız büyüme” ile açıklanmaktadır, daha açık bir ifade ile ekonomik büyüme istihdam verilerine yansımamaktadır. Bu nedenle ülkelerin, genç işsizliği ile mücadelede ulusal politikaları kullanmaları veya mevcut politikaların etkinliğinin artırılması gereği doğmaktadır. Bu çerçevede dünyada kabul görmüş politikalar; “eğitim politikaları” ve “aktif işgücü politikaları”dır (Erdayı, 2009:135).

3. Genç İşsizliğinin Nedenleri

Gençlerin işsizlik sorunu hem ulusal hükümetler hem de uluslararası organizasyonlar tarafından tartışılan ve çözüme kavuşturulmak istenen konuların başında gelmektedir. Söz konusu sorun, gençlerin hayatını etkilediği gibi ülkelerin geleceği açısından telafisi mümkün olmayan sorunlara neden olmaktadır. Beşeri sermaye kaybı, yoksulluk, üretim hacminde düşüş, suç oranlarda artış gibi ekonomik ve sosyal sonuçlar doğurabilen bu soruna hangi faktörlerin neden olduğunun bilinmesi çözüm önerisi geliştirme açısından hayati önem taşımaktadır. Özellikle küresel kriz ile birlikte 2008 ve 2009 yıllarında genç işsizliğinde görülen artışlar dikkate alındığında bu sorunu oluşturan nedenlerin ayrıntılı bir şekilde değerlendirilmesi gerekmektedir (Sánchez vd., 2012: xvii).

Genç işsizliği konusunda teorik olarak yapılan çalışmalarda ileri sürülen birçok neden bulunmaktadır. Görlich vd. (2013) yapmış oldukları araştırmalarda genç işsizliğin en önemli nedeninin düşük makroekonomik performans olduğunu ileri sürmüşlerdir. Ekonomik durgunluk dönemlerinde işverenlerin maliyetlerini düşürmek için aldığı önlemlerin başında işe alımların durdurulması gelmektedir. Dolayısıyla iş başvurusu yapıp havuzda bekleyen gençler bu durumdan olumsuz bir şekilde etkilenmektedir (Görlich, 2013: 4). Kreishan (2011) çalışmasında teoride Okun Yasası olarak bilinen büyüme ve istihdam ilişkisini araştırmıştır. Çalışmasının sonucuna göre gelişmiş ülkelerde ekonomik büyüme işsizliği azaltmakta dolayısıyla da genç işsizliği azalmaktadır. Soruna gelişmekte olan ülkeler açısından bakıldığında ise sadece ekonomik büyümenin sağlanması genç işsiz sayısını azaltmada yeterli değildir (Kreishan, 2011: 228). Gelişmekte olan ülkelerde genç işsizlik sorunun çözüme

kavuşturulabilmesi için enflasyon oranı düşürülmeli, yabancı sermaye girişi sağlanmalı, emek piyasasındaki yapısal problemler çözüme kavuşturulmalıdır (Günaydın ve Çetin, 2011: 23).

Dünya Bankası'nın 2013 yılında hazırladığı "Jobs" isimli raporda genç işsizliğinin nedenleri dört grupta toplanmıştır. Genç işsizliğinin ilk nedeni gençlerin toplam nüfus içindeki payının yükselmesidir. Bu durum raporda "genç nüfus patlaması (youth bulges)" olarak adlandırılmaktadır. İkinci neden işgücü piyasalarındaki bilgi asimetrisi sorunudur. İş arayan gençler yeterli bilgiye sahip olmamaları dolayısıyla iş bulmada zorluklarla karşılaşmaktadırlar. Aynı zamanda bilgi asimetrisi sorununu da ağırlaştıran bir diğer neden ise gençlerin yeterli kişisel ve sosyal ağlara sahip olmamalarıdır. Raporda belirtilen son neden ise gençlerdeki nitelik eksikliğidir. Bu noktada eğitimin önemine raporda vurgu yapılmaktadır (World Bank, 2013: 207).

Taş ve Bilen (2014) yaptıkları çalışmada genç işsizliğin nedenlerini makro nedenler ve mikro nedenler olmak üzere ikiye ayırarak incelemiştir. Makro nedenler, toplam talep yetersizliği, ekonomik krizler, demografik faktörler, işgücü politikalarının yetersizliği ve eğitim politikalarının yetersizliğidir. Mikro faktörleri ise gençlere özgü nitelikler ve eğitilmiş işsizler, gençlerin çalışma eğilimleri, etnik köken ve engellilik ile gençlerin iş gücü piyasasına ilk kez giriş yapıyor olmaları şeklinde sıralamak mümkündür (Taş ve Bilen, 2014: 55). Kriz dönemlerinde, konjonktürdeki dalgalanmalar ve piyasaların yapısal özelliklerinden dolayı genç nüfus hem ekonomik hem de sosyal olarak, bu durumdan en çok etkilenen grubu oluşturmaktadır. Çünkü ekonomik kriz ve özellikle de durgunluk dönemlerinde işe alımlar yavaşlar veya durur. Bunun sonucunda, istihdam piyasasına yeni girmiş olan genç nüfusun karşı karşıya kaldığı iş imkânları azalır ve bu toplumsal kesim, iş yaşamına işsiz olarak başlar (Taş ve Bilen, 2014: 57). Erdayı (2009) ise genç işsizliğinin nedenlerini; eğitime katılma oranının artması, yeni işler yaratılmaması, tecrübe yoksunluğu, gençlerin niteliklerinin piyasanın talep ettiği özelliklere uygun olmaması olarak belirtmiştir (Erdayı,2009:134).

4. Genç İşsizliği ve Eğitim İlişkisi

Bir kişinin istihdam edilebilirliğini ve işsizliğe maruz kalma süresini uzun dönemde belirleyen etmenlerden en önemlisi eğitimidir. Genç istihdamını sağlamak; başka bir ifade ile genç işsizliğini azaltmak ve ortadan kaldırmak konusunda Milenyum Kalkınma Hedefleri ve Gençlik Eylem Planı da dâhil olmak üzere uluslararası alanda en fazla vurgu yapılan konu eğitim ve öğretimin önemidir. Ülkelerin genç nüfuslarından yararlanarak büyüme ve

kalkınmalarını gerçekleştirebilmeleri için eğitime önem vermeleri gerekmektedir. Teorik açıdan bakıldığında eğitim seviyesi ile işsizlik arasında negatif yönlü bir ilişki vardır. Dolayısıyla eğitim seviyesi ve verilen eğitim hizmetinin kalitesi yükseldikçe işsizlik oranının düşmesi beklenmektedir (Magnussen,1979: 286).

Bu kapsamda özellikle genç nüfus yoğunluğu fazla olan ülkelerde genelde eğitim hizmetinin ve özelde mesleki eğitimin kalitesinin iyileştirilmesi için yaptıkları yatırımların artırılması bir gereklilik olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu doğrultuda eğitim sisteminde yapılması gereken en önemli düzenlemeler eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması ve verilen eğitim hizmetinin kalitesinin iş gücü piyasasının ihtiyaçları da göz önüne alınarak yükseltilmesidir (Erdayı,2009:142). Eğitim kalitesinin artırılması ve eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması adına eğitim hizmetine ilişkin olarak alınabilecek önlemleri aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür (Taş ve Bilen, 2014: 64-65):

- Gençlere temel eğitim sağlanmalı ve okuldan terklerin önüne geçilmelidir.
- Yaygın ve enformel öğrenmeyi teşvik etmeyi amaçlayan tedbirler alınmalıdır.
- İşgücü piyasasına girişi kolaylaştırmayı hedefleyen özel eğitim programları uygulanmalıdır.
- Eğitim ile iş deneyimini bütünleştirici politikalar uygulanmalıdır.
- Yükseköğrenim ve hayat boyu öğrenme ile ilgili tedbirler alınmalıdır.

Sürdürülebilir büyüme hedefinin gerçekleştirilmesinde ülkelerin karşı karşıya kaldığı engellerden en önemlisi nitelikli iş gücü eksiliğidir. Nitelikli işgücü verimliliği dolayısıyla üretim seviyesini arttırarak ekonomik büyüme için gerekli olan beşeri sermayeyi sağlamaktadır. Bu noktada literatürde mesleki eğitimin önemine vurgu yapılmakla birlikte eğitim sisteminin genel kalitesi de beşeri sermayenin kalitesini belirlemede önemli bir faktördür. Dolayısıyla nitelikli işgücünün temininde ve genç işsizlik sorununun çözümünde eğitim sistemi içerisinde üretilen eğitim hizmetinin kalitesi, başka bir ifade ile niceliği ve niteliği belirleyici bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çünkü eğitim hem ekonominin büyüme kalkınma sürecinde ihtiyaç duyduğu nitelik ve nicelikte işgücü sağlama fonksiyonunu yerine getirmekte; hem de bilgi ve teknoloji üretimine doğrudan katkı sağlamaktadır. Eğitim hizmetinin kalitesinde ve dolayısıyla eğitim sistemi içerisinde yer alan bireylerin eğitim düzeyinde gerçekleşen iyileşmeler, bireylerin verimliliklerini, dolayısıyla ücretlerini ve iş bulma şansını arttırmaktadır. Başka bir ifade ile kaliteli bir eğitim sistemi ile eğitim düzeyi yükselen bireylerin işsiz kalma riski azaldığı gibi elde ettikleri kazançlarda da belirgin artışlar oluşmaktadır (Çalışkan vd, 2013: 30). Uluslararası veriler de ülkeler arası farklılıklar olmakla birlikte benzer sonuçlar ortaya koymakta; eğitim

düzeyi yükseldikçe işgücüne katılma oranlarının da arttığını ve eğitimin işsizlik riskini azalttığını göstermektedir (Kavak, 1997: 25).

Bununla birlikte eğitim düzeyinin arttırılmasının tek başına genç işsizliğini azaltacağını söylemek mümkün değildir. Genç bireylerin eğitim düzeyi kadar, bireylerin içerisinde buldukları eğitim sisteminin kalitesinin de bu hedefin gerçekleştirilmesinde çok büyük bir önemi bulunmaktadır. Çünkü eğitim sisteminin kalitesi yani nitelik ve niceliği o sistemin iş gücü piyasasına katılacak olan bireyleri çağın ve iş gücü piyasalarının taleplerini karşılayacak bilgi, beceri ve donanımına sahip olup olmadıklarının temel belirleyicisi olmaktadır. Bu açıdan bakıldığında genç işsizlik eğitim ilişkisi mikro düzeyde eğitim düzeyi, eğitim hizmetine erişilebilirlik gibi etkenler üzerinden değerlendirilebileceği gibi makro düzeyde eğitimin kalitesi üzerinden değerlendirilmelidir.

5. Avrupa Birliği Üyesi Ülkelerde Genç İşsizliği ve Eğitim Kalitesi

İşsizlik, sadece ekonomik açıdan önemli bir gösterge olmasının yanında sosyal açıdan da önemli sonuçları olan bir göstergedir. Salt ekonomik bir bakış açısıyla işsizlik kullanılmayan emeği ifade etmektedir. 15–24 yaş arasındaki gençlerin çeşitli nedenlerle işgücü piyasasının dışında kalması olarak tanımlanan ve işsizlik sorununun önemli bir boyutunu ifade eden genç işsizliği açısından da durum aynıdır. Bu ekonomik kaybın yanında genç işsizliği bireylerin iş gücü piyasasına ve hayata yeni atıldığı bir dönemde karşı karşıya kaldıkları bir sorun olması dolayısıyla bu kişiler için hayat boyu sürecek bir sosyo-ekonomik probleme dönüşebilmektedir. Diğer taraftan yetişkin işsizlik oranları ile karşılaştırıldığında genç işsizliği neredeyse tüm ekonomilerde daha yüksek seviyelerde seyrettiği genel olarak kabul görmüş bir gerçektir (Balcı İzgi, 2012: 296-297). Genç nüfusun ülke nüfusu içerisindeki payı ve ülke ekonomisinin geleceğindeki önemi dikkate alındığında genç işsizliği sorunun çözülmesi gerekliliği net bir şekilde kendini göstermektedir.

Yukarıda da açıklandığı üzere pek çok faktörün yanında eğitim hizmeti ve bu hizmetin niteliği, işsizliğin ve özellikle de genç işsizliğinin temel belirleyicileri arasında yer almaktadır. Bunun yanında günümüzde bilgiye ve teknolojiye dayalı ekonomik ve toplumsal gelişme göz önüne alındığında eğitimin ülkelerin büyüme ve kalkınma süreçlerinin sürdürülebilir kılmasında oynadığı önemli rol dikkat çekmektedir. Eğitim hizmetinin niteliğindeki farklılıklar, ülkeler arasındaki ekonomik performans farklılığının da temel nedenleri arasında yer almaktadır (Çalışkan vd, 2013: 30). Burada eğitim sisteminin kendisinden beklenen

fonksiyonları yerine getirmesinde en önemli nokta ise verilen eğitim hizmetinin kalitesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Eğitim kalitesini arttırmak ise girdi, süreç, sonuç ve çevre boyutunda eğitim kalitesini belirleyen faktörleri doğru tespit edip, gerekli müdahaleleri doğru ve zamanında yapmak ile mümkündür (Yıldırım, 2012: 231-233).

Bu yönleriyle nitelikli bir eğitim hizmeti ile bireylerin eğitim seviyesinin yükseltilmesi; başta genç nüfusun ve genç işsizliğinin yüksek olduğu gelişmekte olan ülkeler olmak üzere tüm ülkelerde işsizlikle mücadelede etkin bir politika aracı olarak öne çıkmaktadır (Çalışkan vd, 2013: 30). Bu nedenle de eğitim hizmetinin sunumunda verilen eğitim hizmetinin kalitesi, işsizlik ve özellikle istihdam piyasasına yeni katılan genç bireylerin işsizliğini ifade eden genç işsizliğin önlenmesinde çok önemli bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır.

Eğitim bir süreç olarak ele alınırsa eğitim kalitesinin konusunu bir eğitim sürecinden geçen ve istenilen düzeyde bilgi ve beceriyle donanmış şekilde mezun olan öğrenci oluşturabilir. Bu çerçevede eğitim kalitesini değerlendirme ölçütü, eğitim ile kazandırılması hedeflenen bilgi, beceri ve tutumların eğitim süreci içerisinde yer alan öğrenciler tarafından edinilip edinilmediğidir (Yıldırım, 2012: 230). Öğrencilerin bu bilgi, beceri ve tutumları edinip edinmediğinin saptanması başka bir ifade ile eğitim sürecinde elde edilen kazanımların saptanmasında ölçme ve bu ölçmeye bağlı değerlendirme işleminin önemi büyüktür (Türkan vd, 2015: 360).

Bu nedenle bir ülkedeki eğitim kalitesinin değerlendirilebilmesi için öncelikle uluslararası düzeyde kabul gören ölçütlerin belirlenmesi gerekmektedir. Bu ölçütleri uluslararası düzeyde kabul edilen bilgi, beceri ve tutumlar olarak sıralamak mümkündür. Bu kapsamda en çok başvurulan yöntem, kolay ölçülebilmesi ve bilimsel bir temel sunması açısından bilişsel becerilere dayalı olarak öğrencilerin öğrendiklerinin test edilmesidir. Söz konusu becerilerin tespit edilmesine ilişkin olarak uluslararası geçerliliği olan bazı standart testler kullanılmakta ve bu testlerde elde edilen sonuçlar eğitim kalitesinin temsilcisi olarak kabul edilmektedir (Yıldırım, 2012: 230).

Eğitim kalitesinin ölçümü ve ülkeler arası karşılaştırılması kolay olmamakla birlikte OECD tarafından uluslararası düzeyde gerçekleştirilen PISA (Programme for International Student Assessment) bu konuda önemli bir gösterge olarak kabul edilir. Çalışmanın konusunu eğitim kalitesinin genç işsizliği üzerine olan etkisinin OECD tarafından uluslararası düzeyde gerçekleştirilen PISA test sonuçları doğrultusunda değerlendirilmesi oluşturmaktadır. Bu kapsamda, seçilmiş Avrupa Birliği (AB) Üyesi ülkelerin PISA test sonuçlarıyla söz konusu ülkelerin genç işsizlik oranlarının karşılaştırmalı bir değerlendirmesinin yapılabilmesi adına öncelikle AB’nde 2000-2015 yıllarını kapsayan süreçte

genç işsizliğinin gelişimi aşağıda yer alan Tablo 1’de gösterilmiştir. Tablo 1’de yer alan veriler incelendiğinde AB genelinde genç işsizliğinin ciddi boyutlara ulaşmış önemli bir istihdam sorunu olduğu açık bir biçimde görülmektedir. 2015 yılı sonu itibariyle genç işsizliği AB genelinde %20,4 olarak gerçekleşmiştir. Başka bir ifade ile AB genelinde her beş gençten biri işsizdir.

Genç işsizliğinin en yüksek olduğu ülke ise ciddi bir ekonomik kriz ile halen karşı karşıya olan Yunanistan olmuştur. Yunanistan da genç işsizliği 2015 yılı sonu itibariyle %49,8 olarak gerçekleştirmiştir. Yunanistan’ı sırasıyla İspanya (%48,3), Hırvatistan (%43), İtalya (%40,3), Güney Kıbrıs Rum Kesimi (%32,8), Portekiz (%32) ve Slovakya (%26,5) takip etmektedir. Ele alınan dönemde 15 AB üyesi ülkede hesaplanan genç işsizliği %20,4 olarak gerçekleşen AB ortalamasının üzerinde yer aldığı görülmektedir. 13 AB üyesi ülkede ise genç işsizliği oranı AB ortalamasının altında hesaplanmıştır.

Tablo 1’de yer alan genç işsizliği oranları incelendiğinde en düşük genç işsizliği oranına sahip ülkenin Almanya olduğu görülmektedir. Almanya da bu oran 2015 sonu itibariyle %7,2 olarak gerçekleşmiştir ve Almanya genç işsizliğinin %10’un altında gerçekleştiği tek AB üyesi ülke olarak karşımıza çıkmaktadır. Almanya’yı sırasıyla Danimarka (%10,8), Avusturya (%10,6), Hollanda (%11,3), Malta (%11,8) ve Çek Cumhuriyeti (%12,6) izlemektedir.

İncelenen dönemde AB üyesi ülkelerde gerçekleşen genç işsizliği rakamlarının ortalaması alındığında ise genç işsizliğinin en yüksek seyrettiği ülkeler Hırvatistan (%34,99), Yunanistan (%34,31), İspanya (%32,98), Slovakya (%30,83), Polonya (%29,51) İtalya (%29,11) ve Bulgaristan (%24,65) şeklinde sıralanmaktadır. Buna karşın genç işsizliğinin en düşük gerçekleştiği ülkeler ise Hollanda (%8,06), Avusturya (%9,18), Almanya (%10,10), Danimarka (%10,13) ve Malta (%14,3) şeklinde sıralanmaktadır.

Tablo 1 - AB Üyesi Ülkelerde Genç İşsizliğin (15-24 Yaş) Gelişimi: 2000-2015

ÜLKE/YIL	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
<i>AB Ortalaması</i>	:	:	18,1	18,3	18,7	18,7	17,4	15,5	15,6	19,9	21,0	21,7	23,2	23,6	22,2	20,4
<i>Belçika</i>	15,2	15,3	15,7	19,0	17,5	21,5	20,5	18,8	18,0	21,9	22,4	18,7	19,8	23,7	23,2	22,1
<i>Bulgaristan</i>	33,3	39,3	35,6	27,1	24,5	22,3	19,5	15,1	12,7	16,2	21,9	25,0	28,1	28,4	23,8	21,6
<i>Çek Cumhuriyeti</i>	17,0	16,3	15,4	16,8	19,9	19,2	17,5	10,7	9,9	16,6	18,3	18,1	19,5	19,0	15,9	12,6
<i>Danimarka</i>	6,7	8,3	7,1	9,8	7,8	8,6	7,7	7,5	8,0	11,8	14,0	14,2	14,1	13,1	12,6	10,8
<i>Almanya</i>	8,5	7,8	9,3	11,0	13,0	15,5	13,8	11,9	10,6	11,2	9,8	8,5	8,0	7,8	7,7	7,2
<i>Estonya</i>	21,1	24,0	20,2	26,9	25,7	15,1	12,1	10,1	12,0	27,4	32,9	22,4	20,9	18,7	15,0	13,1
<i>İrlanda</i>	6,5	6,2	7,8	8,1	8,3	8,6	8,6	9,1	13,3	24,0	27,6	29,1	30,4	26,8	23,9	20,9
<i>Yunanistan</i>	29,2	27,9	25,8	25,4	26,1	25,8	25,0	22,7	21,9	25,7	33,0	44,7	55,3	58,3	52,4	49,8
<i>İspanya</i>	25,3	20,7	21,5	22,3	22,5	19,6	17,9	18,1	24,5	37,7	41,5	46,2	52,9	55,5	53,2	48,3
<i>Fransa</i>	20,6	18,0	18,9	17,3	19,8	20,3	21,3	18,8	18,3	22,9	22,5	21,9	23,6	24,0	24,2	24,7
<i>Hırvatistan</i>	:	:	36,3	35,8	32,8	32,3	28,9	25,2	23,7	25,2	32,4	36,7	42,1	50,0	45,5	43,0
<i>İtalya</i>	31,5	27,8	27,1	26,8	24,4	24,1	21,8	20,4	21,2	25,3	27,9	29,2	35,3	40,0	42,7	40,3
<i>Güney Kıbrıs Rum Kesimi</i>	10,2	8,2	7,7	8,9	8,7	13,9	10,0	10,2	9,0	13,8	16,6	22,4	27,7	38,9	36,0	32,8
<i>Letonya</i>	21,3	24,2	25,3	20,4	21,8	15,1	13,6	10,6	13,6	33,3	36,2	31,0	28,5	23,2	19,6	16,3
<i>Litvanya</i>	28,6	31,6	20,4	26,9	20,3	15,8	10,0	8,4	13,3	29,6	35,7	32,6	26,7	21,9	19,3	16,3
<i>Lüksemburg</i>	6,4	6,3	7,0	10,9	16,9	13,7	16,2	15,2	17,9	17,2	14,2	16,8	18,8	15,5	22,6	17,3
<i>Macaristan</i>	12,3	10,7	11,4	12,9	14,4	19,4	19,1	18,0	19,5	26,4	26,4	26,0	28,2	26,6	20,4	17,3
<i>Malta</i>	11,8	17,6	15,3	17,4	18,3	16,1	15,5	13,5	11,7	14,5	13,2	13,3	14,1	13,0	11,7	11,8

<i>Hollanda</i>	5,3	4,4	4,6	6,6	8,0	8,2	6,6	5,9	5,3	6,6	8,7	10,0	11,7	13,2	12,7	11,3
<i>Avusturya</i>	6,3	6,0	7,2	7,5	12,1	11,0	9,8	9,4	8,5	10,7	9,5	8,9	9,4	9,7	10,3	10,6
<i>Polonya</i>	35,7	39,2	41,6	41,4	40,1	36,9	29,8	21,7	17,3	20,6	23,7	25,8	26,5	27,3	23,9	20,8
<i>Portekiz</i>	8,2	8,9	10,5	13,5	14,1	16,2	16,5	16,7	16,7	20,3	22,8	30,3	37,9	38,1	34,8	32,0
<i>Romanya</i>	17,8	17,6	22,2	19,5	22,3	20,2	21,4	20,1	18,6	20,8	22,1	23,9	22,6	23,7	24,0	21,7
<i>Slovenya</i>	16,4	15,7	14,8	15,3	14,0	15,9	13,9	10,1	10,4	13,6	14,7	15,7	20,6	21,6	20,2	16,3
<i>Slovakya</i>	36,9	38,9	37,7	32,9	32,8	30,1	26,6	20,3	19,0	27,3	33,6	33,4	34,0	33,7	29,7	26,5
<i>Finlandiya</i>	28,4	26,6	28,2	27,8	27,5	20,1	18,7	16,5	16,5	21,5	21,4	20,1	19,0	19,9	20,5	22,4
<i>İsveç</i>	9,5	11,7	12,9	14,3	18,5	22,8	21,5	19,3	20,2	25,0	24,8	22,8	23,6	23,5	22,9	20,4
<i>Birleşik Krallık</i>	12,0	10,3	10,9	11,4	10,7	12,7	13,9	14,3	15,0	19,1	19,9	21,3	21,2	20,7	16,9	14,6

Kaynak: Eurostat, Erişim:<http://ec.europa.eu/eurostat>

Sonuç olarak AB ortalamasında tüm üye ülkelerde 2008 yılında yaşanan küresel krize kadar azalma eğiliminde olan genç işsizlik oranlarının kriz sonrası dönemde ve başta krizden en çok etkilenen İrlanda, İspanya, Portekiz ve Yunanistan olmak üzere tüm AB genelinde artış eğilimine geçtiği görülmektedir. Genç işsizliğinde küresel kriz sonrası başlayıp 2012 yılına kadar devam eden artış yönlü bu değişimin 2012 yılı ve sonrasında yaşanan ekonomik toparlanma neticesinde birkaç istisna hariç yön değiştirdiğini söylemek mümkündür. Bu değişim sonucunda genç işsizliği hem AB ortalamasında hem de üye ülkeler bazında azalmaya başlamıştır.

Daha önce değinildiği üzere çalışmanın amacı AB üyesi ülkelerde eğitim kalitesinin genç işsizliği üzerine olan etkisinin araştırılması oluşturmaktadır. Bu çerçevede öncelikle AB üyesi ülkelerde genç işsizliğinin 2000 yılından günümüze geçen süreçte gelişimi hakkında bilgi verilmiştir. Bu aşamada söz konusu ilişkinin değerlendirilebilmesi için AB üyesi ülkelerde eğitim kalitesinin ortaya konulması gerekmektedir. Unutulmamalıdır ki, eğitimin kalitesini sadece niceliksel verileri kullanarak ölçmek zordur ve yeterli değildir. Eğitimin kalitesini niceliğe ek olarak mutlaka nitelik yönünden de ele alınması gerekmektedir. Eğitimin nitelik yönünden değerlendirilmesi için öğrencilerin becerilerini ölçen testler kullanılmaktadır. Bu testlerden en çok kullanılanlarından ve en önemlilerinden birisi OECD tarafından yürütülen (Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı) PISA programı çerçevesinde gerçekleştirilen testtir (Kart, 2014: 4).

Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı (PISA), Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) tarafından öğrencilerin ve dolayısıyla eğitim sistemlerinin performansını ortaya koyacak, uluslararası karşılaştırmalara imkân sağlayacak bir gösterge ihtiyacına cevap vermek amacıyla 1997 başlatılmıştır. PISA uzun vadede farklı ülkelerde ve her bir ülkedeki farklı demografik gruplarda yer alan öğrencilerin bilgi ve beceri seviyelerindeki gelişimin izlenmesini sağlayacak sürekliliği olan bir programdır. PISA programının amacı zorunlu eğitimi süresinin sonuna yaklaşmış olan 15 yaşındaki öğrencilerin eğitim hayatları boyunca modern toplumsal yaşama tam katılımları için gerekli olan anahtar bilgi ve yetenekleri ne derece edindiklerini ölçmek ve değerlendirmektir (OECD, 2016: 10).

Başka bir ifade ile PISA programı kapsamında uygulanan testlerle zorunlu eğitimin sonunda olan ve örgün eğitime devam eden 15 yaş grubu öğrencilerin sadece eğitim sistemi kapsamında matematik, fen bilimleri ve okuma becerilerini ne dereceye kadar geliştirdikleri değil, aynı zamanda öğrencilerin günümüz bilgi toplumunda karşılaşılabilecekleri durumlar karşısında sahip oldukları bu bilgi ve becerileri kullanabilme yeteneğinin de ölçmesi amaçlanmaktadır (Gürsakal, 2012: 442). Bu amaçla öğrencilere PISA test uygulaması

kapsamında karmaşık çoktan seçmeli, çoktan seçmeli, açık uçlu ve kapalı uçlu olmak üzere farklı türlerden toplam 100 soru sorulmaktadır (Eraslan, 2009: 239).

Üç yılda bir gerçekleştirilen PISA testi fen bilimleri, okuma becerileri ve matematik bilgisi olmak üzere üç temel alana odaklanmaktadır. Bunun yanında test her bir uygulama döneminde yenilikçi bir alanda da öğrencilerin yeterliliklerini değerlendirmektedir. Her üç yılda bir temel alanlardan biri diğerlerinden ayrıntılı olarak test ve analiz edilir (OECD, 2016: 10). Başka bir ifade ile dokuz yıllık bir döngüde üç alandan her biri, bir kez temel alan olmaktadır (Gürsakal, 2012: 442). Örneğin 2006 ve 2015 yıllarında temel alan fen bilimleri olurken; okuma 2000 ve 2009; matematik ise 2003 ve 2012 yıllarında temel alan olarak belirlenmiştir (OECD, 2016: 10). PISA uygulamasının sonucusu 2015 yılın içerisinde gerçekleştirilmiştir. 2015 yılı içerisinde yapılan bu uygulamanın sonuçlarının 2016 yılı içerisinde OECD tarafından açıklanması beklenmektedir.

Bu doğrultuda çalışmada eğitim kalitesini ortaya koyacak ölçüt olarak ülkeler arasında karşılaştırmaya imkan verecek şekilde ölçmek için kısıtlı sayıda kriter arasından ihtiyaç duyulan değişkenleri içermesi, güvenilir olması, dünya üzerinde çok sayıda ülkede uygulanması ve uluslararası düzeyde karşılaştırmalara imkân vermesi nedeniyle OECD tarafından uluslararası düzeyde gerçekleştirilen PISA test sonuçlarına ait veriler tercih edilmiştir.

Bu kapsamda, PISA testine katılan AB üyesi ülkelerin test sonuçlarıyla söz konusu ülkelerin genç işsizlik oranlarının karşılaştırmalı bir değerlendirmesinin yapılabilmesi adına üç temel PISA alanı olan okuma, matematik bilgisi ve fen bilimleri testlerinin sonuçları sırasıyla aşağıda yer alan Tablo 2, Tablo 3 ve Tablo 4'te gösterilmiştir. PISA testi uygulaması sadece iki AB üyesi ülkede yapılmamaktadır. Bu ülkeler Malta ve Güney Kıbrıs Rum Kesimi'dir. Diğer taraftan Bulgaristan, Estonya, Hırvatistan, Litvanya, Romanya ve Slovenya'da 2003 ve 2006 yıllarında; Hollanda da 2000, Birleşik Krallık'ta 2003, Avusturya'da ise 2009 yılında PISA test uygulaması yapılmamıştır. Başka bir ifade ile 2000 yılında PISA uygulaması 18, 2003 yılında 19, 2006 yılında 26, 2009 yılında 25 ve 2012 yılında 26 AB üyesi ülkede gerçekleştirilmiştir.

Aşağıda yer alan Tablo 2'de 2000, 2003, 2006, 2009 ve 2012 yıllarında PISA programı kapsamında uygulanan ve teste katılan öğrencilerin temel okuma becerilerinin ölçüldüğü okuma testinin sonuçları gösterilmiştir. Bu sonuçlara göre 2000 yılında testin uygulandığı ülkeler arasında AB ortalamasının üstünde yer alan en başarılı ülkeler sırasıyla Finlandiya, İrlanda, Birleşik Krallık, İsveç, Belçika, Avusturya, Fransa ve Danimarka olmuştur. En başarısız ülkeler ise Lüksemburg, Letonya, Portekiz, Yunanistan ve Polonya olmuştur.

Tablo 2 PISA Okuma Testi Sonuçları (2003-2012)

Ülke/Yıl	2000	2003	2006	2009	2012
<i>AB Ortalaması</i>	493,7	493,5	482,3	486,0	490,9
<i>Belçika</i>	507,0	507,0	501,0	506,0	509,0
<i>Bulgaristan</i>	-	-	402,0	429,0	436,0
<i>Çek Cumhuriyeti</i>	492,0	489,0	483,0	478,0	493,0
<i>Danimarka</i>	497,0	492,0	494,0	495,0	496,0
<i>Almanya</i>	484,0	491,0	495,0	497,0	508,0
<i>Estonya</i>	-	-	501,0	501,0	516,0
<i>İrlanda</i>	527,0	515,0	517,0	496,0	523,0
<i>Yunanistan</i>	474,0	472,0	460,0	483,0	477,0
<i>İspanya</i>	493,0	481,0	461,0	481,0	488,0
<i>Fransa</i>	505,0	496,0	488,0	496,0	505,0
<i>Hırvatistan</i>	-	-	477,0	476,0	485,0
<i>İtalya</i>	487,0	476,0	469,0	486,0	490,0
<i>Letonya</i>	458,0	491,0	479,0	484,0	489,0
<i>Litvanya</i>	-	-	470,0	468,0	477,0
<i>Lüksemburg</i>	441,0	479,0	479,0	472,0	488,0
<i>Macaristan</i>	480,0	482,0	482,0	494,0	488,0
<i>Hollanda</i>	-	513,0	507,0	508,0	511,0
<i>Avusturya</i>	507,0	491,0	490,0	-	490,0
<i>Polonya</i>	479,0	497,0	508,0	500,0	518,0
<i>Portekiz</i>	470,0	478,0	472,0	489,0	488,0
<i>Romanya</i>	-	-	396,0	424,0	438,0
<i>Slovenya</i>	-	-	494,0	483,0	481,0
<i>Slovakya</i>	-	469,0	466,0	477,0	463,0
<i>Finlandiya</i>	546,0	543,0	547,0	536,0	524,0
<i>İsveç</i>	516,0	514,0	507,0	497,0	483,0
<i>Birleşik Krallık</i>	523,0	-	495,0	494,0	499,0

Kaynak: OECD, 2001: 253, OECD, 2004: 439, OECD, 2007:298, OECD, 2010: 56, OECD, 2014:177.

2003 yılı PISA okuma testi sonuçlarına göre AB ortalamasının üstündeki ülkeler sırasıyla Finlandiya, İrlanda, İsveç, Hollanda, Belçika, Polonya ve Fransa olurken; en başarısız

beş ülke ise Slovakya, Yunanistan, İtalya, Portekiz, Lüksemburg ve İspanya olmuştur. 2006 yılı sonuçları incelendiğinde başarılı ülkeler açısından önceki döneme göre çok fazla bir değişiklik olmamıştır. En başarılı ilk beş ülke içerisinde Polonya girerken Belçika altıncı sıraya gerilemiştir. Benzer bir durum listenin altında yer alan ülkeler için de geçerlidir. Sınavın ilk defa uygulandığı Romanya ve Bulgaristan en başarısız iki ülke olmuş; bu iki ülkeyi önceki dönemin son beşinde de yer alan Yunanistan, İspanya, Slovakya ve İtalya izlemiştir.

2009 yılı okuma becerileri testi sonuçlarına göre Finlandiya, Hollanda, Belçika, Estonya ve Polonya ilk beşi oluştururken 2008 krizinden ciddi bir biçimde etkilenen ve büyük kamu harcama kesintileri uygulamak zorunda kalan İrlanda ilk beş içerisindeki yerini kaybetmiş ve sekizinci sıraya gerilemiştir. En başarısız beş ülke içerisinde ise Romanya ve Bulgaristan yerlerini korurken diğer ülkeler Hırvatistan, Lüksemburg ve Litvanya olmuştur. 2012 sonuçlarında da çok büyük farklılıklar bulunmamaktadır. Finlandiya, İrlanda, Polonya, Estonya ve Hollanda ilk beşi oluştururken; Yunanistan, Litvanya, Slovakya, Romanya ve Bulgaristan en başarısız beş ülkeyi oluşturmuştur.

Aşağıda yer alan Tablo 3'te ise 2000, 2003, 2006, 2009 ve 2012 yıllarında PISA programı kapsamında uygulanan ve öğrencilerin temel matematik bilgisinin ölçüldüğü matematik testinin sonuçları gösterilmiştir.

Tablo 3 PISA Matematik Testi Sonuçları (2003-2012)

<i>Ülke/Yıl</i>	<i>2000</i>	<i>2003</i>	<i>2006</i>	<i>2009</i>	<i>2012</i>
<i>AB Ortalaması</i>	490,7	499,4	490,2	489,5	488,1
<i>Belçika</i>	520,0	529,0	520,0	515,0	515,0
<i>Bulgaristan</i>	-	-	413,0	428,0	439,0
<i>Çek Cumhuriyeti</i>	498,0	516,0	510,0	493,0	423,0
<i>Danimarka</i>	514,0	514,0	513,0	503,0	500,0
<i>Almanya</i>	490,0	503,0	504,0	513,0	514,0
<i>Estonya</i>	-	-	515,0	512,0	521,0
<i>İrlanda</i>	503,0	503,0	501,0	487,0	501,0
<i>Yunanistan</i>	447,0	445,0	459,0	466,0	453,0
<i>İspanya</i>	476,0	485,0	480,0	483,0	484,0
<i>Fransa</i>	517,0	511,0	496,0	497,0	495,0
<i>Hırvatistan</i>	-	-	467,0	460,0	471,0
<i>İtalya</i>	457,0	466,0	462,0	483,0	485,0
<i>Letonya</i>	463,0	483,0	486,0	482,0	491,0

<i>Litvanya</i>	-	-	486,0	477,0	479,0
<i>Lüksemburg</i>	446,0	493,0	490,0	489,0	490,0
<i>Macaristan</i>	488,0	490,0	491,0	490,0	477,0
<i>Hollanda</i>	-	538,0	531,0	526,0	523,0
<i>Avusturya</i>	515,0	506,0	505,0	-	506,0
<i>Polonya</i>	470,0	490,0	495,0	495,0	518,0
<i>Portekiz</i>	454,0	466,0	466,0	487,0	487,0
<i>Romanya</i>	-	-	415,0	427,0	445,0
<i>Slovenya</i>	-	-	504,0	501,0	501,0
<i>Slovakya</i>	-	498,0	492,0	497,0	482,0
<i>Finlandiya</i>	536,0	544,0	548,0	541,0	519,0
<i>İsveç</i>	510,0	509,0	502,0	494,0	478,0
<i>Birleşik Krallık</i>	529,0	-	495,0	492,0	494,0

Kaynak: OECD, 2001: 259, OECD, 2004: 356, OECD, 2007:318, OECD, 2010:134 , OECD, 2014:47.

Bu sonuçlara göre 2000 yılında testin uygulandığı ülkeler arasında en başarılı beş ülke sırasıyla Finlandiya, Birleşik Krallık, Belçika, Fransa ve Avusturya olmuştur. En başarısız ülkeler ise Lüksemburg, Yunanistan, Portekiz, İtalya ve Letonya olmuştur. 2003 yılı sonuçlarına göre en başarılı ülkeler sırasıyla Finlandiya, Hollanda, Belçika, Çek Cumhuriyeti ve Danimarka olurken; en başarısız beş ülke ise Yunanistan, Portekiz, İtalya, Letonya ve İspanya olmuştur. 2006 yılı sonuçlarına göre en başarılı beş ülkeyi başarı sırasına göre Finlandiya, Hollanda, Belçika, Estonya ve Danimarka oluştururken en başarısız beş ülke ise Bulgaristan, Portekiz, Romanya, Yunanistan ve İtalya'dan oluşmuştur. En başarısız beş ülke arasında daha önceki PISA uygulamalarında yer almayan Bulgaristan ve Romanya'nın varlığı dikkat edilmesi gereken bir nokta olarak karşımıza çıkmaktadır.

2009 yılı matematik testi sonuçlarına göre Finlandiya, Hollanda, Belçika, Almanya ve Estonya en başarılı ilk beşi oluştururken; en başarısız beş ülke ise Romanya, Bulgaristan, Hırvatistan, Yunanistan ve Litvanya'dan oluşmuştur. Bununla birlikte 2008 krizinden en çok etkilenen AB üyesi ülkeler arasında olan İtalya, İspanya ve Portekiz bu beş ülkenin hemen üzerinde yer almaktadır. 2012 sonuçlarında da çok büyük farklılıklar bulunmamaktadır. En başarısız beş ülke Çek Cumhuriyeti, Bulgaristan, Romanya, Yunanistan ve Hırvatistan'dan oluşurken; en başarılı beş ülke ise Hollanda, Estonya, Finlandiya, Polonya ve Belçika'dan oluşmaktadır.

Aşağıda yer alan Tablo 4’de 2000, 2003, 2006, 2009 ve 2012 yıllarında PISA programı kapsamında uygulanan ve teste katılan öğrencilerin temel fen bilimleri bilgisinin test edildiği fen bilimleri testinin sonuçları gösterilmiştir. Bu sonuçlara göre 2000 yılında testin uygulandığı ülkeler arasında en yüksek ortalama puana sahip olan beş ülke Portekiz, Finlandiya, Birleşik Krallık, Avusturya ve İrlanda olmuştur. Bu sonuçlar açısından dikkat çekici nokta diğer iki alanda sıklıkla son beş ülke arasında yer alan Portekiz’in en başarılı beş ülke arasında yer almasıdır. 2000 yılında en başarısız ülkeler ise Lüksemburg, Letonya, Yunanistan, İtalya ve Danimarka olmuştur.

2003 yılı PISA uygulaması kapsamında yapılan fen bilimleri testi sonuçlarına göre en başarılı ülkeler sırasıyla Finlandiya, Hollanda, Çek Cumhuriyeti, Fransa ve Belçika olurken en başarısız beş ülke ise Portekiz, Danimarka, Yunanistan, Lüksemburg ve İtalya’dan olmuştur. 2006 yılı PISA fen bilimleri testi sonuçları incelendiğinde Finlandiya, Estonya, Hollanda, Slovenya ve Almanya’nın en başarılı ilk beş ülke olduğu görülmektedir. En başarısız beş ülke ise sınavın ilk defa uygulandığı Romanya ve Bulgaristan ile Portekiz, İtalya ve Yunanistan olmuştur.

Tablo 4 PISA Fen Bilimleri Testi Sonuçları (2003-2012)

<i>Ülke/Yıl</i>	<i>2000</i>	<i>2003</i>	<i>2006</i>	<i>2009</i>	<i>2012</i>
<i>AB Ortalaması</i>	497,2	499,2	496,7	496,8	499,4
<i>Belçika</i>	496,0	509,0	510,0	507,0	505,0
<i>Bulgaristan</i>	-	-	434,0	439,0	446,0
<i>Çek Cumhuriyeti</i>	511,0	523,0	513,0	500,0	508,0
<i>Danimarka</i>	481,0	475,0	496,0	499,0	498,0
<i>Almanya</i>	487,0	502,0	516,0	520,0	524,0
<i>Estonya</i>	-	-	531,0	528,0	541,0
<i>İrlanda</i>	513,0	505,0	508,0	508,0	522,0
<i>Yunanistan</i>	461,0	481,0	473,0	470,0	467,0
<i>İspanya</i>	491,0	487,0	488,0	488,0	496,0
<i>Fransa</i>	500,0	511,0	495,0	498,0	499,0
<i>Hrvatistan</i>	-	-	493,0	486,0	491,0
<i>İtalya</i>	478,0	486,0	475,0	489,0	494,0
<i>Letonya</i>	460,0	489,0	490,0	494,0	502,0

<i>Litvanya</i>	-	-	488,0	491,0	496,0
<i>Lüksemburg</i>	443,0	483,0	486,0	484,0	491,0
<i>Macaristan</i>	496,0	503,0	504,0	503,0	494,0
<i>Hollanda</i>	-	524,0	525,0	522,0	522,0
<i>Avusturya</i>	519,0	491,0	511,0	-	506,0
<i>Polonya</i>	483,0	498,0	498,0	508,0	526,0
<i>Portekiz</i>	549,0	468,0	474,0	493,0	489,0
<i>Romanya</i>	-	-	419,0	428,0	439,0
<i>Slovenya</i>	-	-	519,0	512,0	514,0
<i>Slovakya</i>	-	495,0	488,0	490,0	471,0
<i>Finlandiya</i>	538,0	548,0	563,0	554,0	545,0
<i>İsveç</i>	512,0	506,0	503,0	495,0	485,0
<i>Birleşik Krallık</i>	532,0	-	515,0	514,0	514,0

Kaynak: OECD, 2001: 261, OECD, 2004: 448, OECD, 2007:63, OECD, 2010: 151, OECD, 2014:217.

2009 yılı fen bilimleri testi sonuçlarına göre Finlandiya, Estonya, Hollanda, Almanya ve Birleşik Krallık ilk beşi oluştururken; en başarısız beş ülke içerisinde ise Romanya, Bulgaristan, çok büyük bir ekonomik kriz yaşayan Yunanistan, Lüksemburg ve Hırvatistan yer almıştır. Bu beş ülkenin hemen üzerinde ise diğer iki test sonucuna benzer bir şekilde küresel krizden en çok etkilenen AB üyesi ülkelerden İtalya, İspanya ve Portekiz yer almıştır.

2012 PISA fen bilimleri test sonuçları değerlendirildiğinde ilk beş ülkenin başarı sırasına göre Finlandiya, Estonya, Polonya, Almanya ve aynı puana sahip Hollanda ile İrlanda'dan oluştuğu görülmektedir. Buna karşın PISA 2012 fen bilimleri testinde en başarısız beş AB üyesi ülke ise en kötüden iyi doğru Romanya, Bulgaristan, Yunanistan, Slovakya ve Portekiz şeklinde sıralanmaktadır.

AB üyesi ülkelerde 2000 yılından itibaren her üç yılda bir uygulanan PISA test sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde üye ülkeler arasında bir karşılaştırma yapmak mümkündür. Buna göre Finlandiya, Hollanda ve Belçika gibi bazı ülkeler sürekli olarak farklı dönemlerde ve tüm test türlerinde yüksek skorlar elde ederken Romanya, Bulgaristan ve Yunanistan başta olmak üzere bazı üye ülkeler ise farklı dönemlerde ve tüm test türlerinde sürekli olarak kötü skorlar elde etmektedir. Başka bir ifade ile üye ülkelerin test sonuçları aynı zamanda ülkeler arasındaki eğitim kalitesi farkını da ortaya koymaktadır.

6. PISA Test Sonuçları Üzerinden Avrupa Birliği'nde Eğitim – Genç İşsizliği İlişkisinin Değerlendirilmesi

Önceki bölümlerde ifade edildiği üzere özellikle 2008 yılında yaşanan küresel krizin ardından ülkelerin karşı karşıya kaldıkları en önemli sorunlardan bir genç işsizliğidir. Genç işsizliğinin en önemli belirleyicilerinden biri ise eğitimidir. Çünkü bir kişinin istihdam edilebilirliğini ve işsizliğe maruz kalma süresini uzun dönemde belirleyen etmenlerden en önemlisi eğitimidir. Teorik açıdan bakıldığında eğitim seviyesi ile işsizlik arasında negatif yönlü bir ilişki vardır. Başka bir ifade ile eğitim seviyesi ve verilen eğitim hizmetinin kalitesi yükseldikçe işsizlik oranının düşmesi beklenmektedir. Bu ilişki eğitim kalitesi ile genç işsizliği arasında güçlü bir etkileşim olduğu bize göstermektedir.

Söz konusu ilişkinin AB üyesi ülkelerde var olup olmadığının değerlendirilebilmesi için öncelikle AB'nde gerçekleşen genç işsizliği oranlarının incelenmesi gereklidir. Günümüzde genç işsizliği AB genelinde ciddi boyutlara ulaşmış önemli bir istihdam sorunudur. 2015 yılı sonu itibariyle AB genelinde 15–24 yaş arasındaki her beş gençten biri işsizdir. Genç işsizliğinin en yüksek olduğu ülke 2015 yılı sonu itibariyle %49,8 ile ciddi bir ekonomik kriz ile halen karşı karşıya olan Yunanistan'dır. Yunanistan'ı sırasıyla İspanya (%48,3), Hırvatistan (%43), İtalya (%40,3), Güney Kıbrıs Rum Kesimi (%32,8), Portekiz (%32) ve Slovakya (%26,5) takip etmektedir. Diğer taraftan genç işsizliği oranının en düşük olduğu ülke %7,2 ile Almanya'dır ve Almanya genç işsizliğinin %10'un altında gerçekleştiği tek AB üyesi ülke olarak karşımıza çıkmaktadır. Almanya'yı sırasıyla Danimarka (%10,8), Avusturya (%10,6), Hollanda (%11,3), Malta (%11,8) ve Çek Cumhuriyeti (%12,6) izlemektedir.

Eğitim kalitesini belirleyen nitel ve nicel birçok farklı etken ve eğitim kalitesini ölçebilecek birçok farklı gösterge bulunmaktadır. Ancak PISA test sonuçlarının eğitim kalitesinin bir göstergesi olarak kabul edilmesi durumunda AB üyesi ülkelerdeki eğitim kalitesi hakkında bir değerlendirme yapmak mümkündür. Yukarıda ayrıntılı olarak açıklanan PISA test sonuçlarından da anlaşılacağı üzere bazı AB üyesi ülkeler sürekli olarak farklı dönemlerde ve her bir test türünde iyi skorlar elde ederken bazıları ise farklı dönemlerde ve her bir test türünde sürekli olarak başarısız olmaktadır. PISA uygulamasının o ülkedeki tüm okul türlerinden ve farklı sosyo-ekonomik gruplardan gelen öğrencilere kendi dillerinde yapıldığı göz önüne alındığında PISA test sonuçlarının ülkelerin eğitim kaliteleri arasındaki karşılaştırmada kullanılabilecek önemli bir gösterge olduğunu ifade etmek mümkündür.

Tüm PISA uygulamaları genel olarak değerlendirildiğinde her üç test türünde, farklı yıllarda en az bir kez son beş sıra içerisinde yer alan Romanya, Bulgaristan, Yunanistan, Slovakya, Lüksemburg, Hırvatistan, İtalya, Portekiz ve İspanya'yı en başarısız ülkeler olarak

kabul edilebilir. Lüksemburg hariç olmak üzere bu ülkelerin tamamında genç işsizliği AB ortalamasının üzerinde seyretmektedir. Bu ülkelerden Yunanistan, Slovakya, Hırvatistan, İtalya, Portekiz ve İspanya aynı zamanda AB içerisinde en yüksek genç işsizliği oranına sahip ülkeler olarak dikkat çekmektedir. Görüldüğü gibi PISA test sonuçlarında başarısız olan AB üyesi ülkelerde genç işsizliği diğer üye ülkelere göre daha yüksek boyutlarda ve AB ortalamasının üzerinde seyretmektedir. Başka bir ifade ile eğitim kalitesi ile genç işsizliği arasındaki ters yönlü ilişkinin PISA test sonuçlarına göre başarısız olan AB üyesi ülkeler için geçerli olduğunu söylemek mümkündür.

Diğer taraftan Finlandiya, Hollanda, Belçika, Estonya, İrlanda, Almanya, Avusturya, Birleşik Krallık ve Polonya her üç test türünde, farklı yıllarda en az bir kez ilk beş ülke arasında yer almışlardır. Bu nedenle söz konu ülkeleri de PISA testinde başarılı olarak değerlendirmek mümkündür. Bu ülkelerden Almanya ve Avusturya AB'nde en düşük genç işsizliği oranına sahip iki ülke olarak dikkat çekmektedir. Hollanda ve Estonya ise AB ortalamasının çok altında bir genç işsizliği oranına sahiptir. Finlandiya, Polonya, Belçika ve İrlanda'da ise genç işsizliği oranının AB ortalamasının üzerinde ancak AB ortalamasına çok yakın olarak gerçekleştiği görülmektedir. Kısaca PISA test sonuçlarında başarılı olan AB üyesi ülkelerde genç işsizliğinin diğer birlik üyesi ülkelere göre daha düşük olduğunu söylemek mümkündür. Bu durum eğitim kalitesi ile genç işsizliği arasındaki negatif yönlü ilişkinin, PISA test sonuçlarında başarılı olan birlik üyesi ülkelerde geçerli olduğunun göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Sonuç olarak gibi PISA test sonuçlarında başarısız olan ve bu nedenle eğitim kalitesinin diğer birlik üyesi ülkelere göre daha düşük olduğunu kabul edebileceğimiz AB üyesi ülkelerde genç işsizliğinin diğer üye ülkelere göre daha yüksek boyutlarda ve AB ortalamasının üzerinde seyrettiğini söylemek mümkündür. Diğer taraftan PISA test sonuçlarına göre başarılı olan ve bu nedenle eğitim kalitesinin diğer birlik üyesi ülkelere göre daha yüksek olduğunu kabul edebileceğimiz AB üyesi ülkelerde ise genç işsizliği oranlarının diğer üye ülkelere göre daha düşük düzeylerde seyrettiğini ifade etmek mümkündür. Bu nedenle eğitim kalitesi ile genç işsizliği arasındaki ters yönlü ilişkinin AB üyesi ülkeler için geçerli olduğunu söylemek mümkündür.

Sonuç

Günümüzde, özellikle de 2008 yılında yaşanan küresel krizin ardından, genç işsizliği hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkeler açısından önemi giderek artan sosyo-ekonomik bir problem olarak varlığını güçlü bir şekilde sürdürmektedir. Genç işsizliğinin nedenleri

literatürde, pek çok farklı değişkenle ilişkilendirilmekle birlikte eğitim sistemleri ve bu sistem içerisinde üretilen eğitim hizmetinin kalitesi bu değişkenler arasında son yıllarda öne çıkmaktadır. Çünkü bir kişinin istihdam edilebilirliğinin ve işsizliğe maruz kalma süresinin uzun dönemdeki en önemli belirleyicisi eğitimidir. Teorik açıdan bakıldığında eğitim seviyesi ve alınan eğitim hizmetinin kalitesi ile işsizlik ve dolayısıyla genç işsizliği arasında negatif yönlü bir ilişki vardır. Başka bir ifade ile eğitim sisteminin kalitesi ve bu sistem içerisinde eğitim gören bireylerin eğitim seviyesi arttıkça genç işsizliğinin azalması beklenmektedir.

Avrupa Birliği üyesi olan ülkelerde bu ilişkinin varlığının değerlendirilebilmesi için öncelikle eğitim kalitesini ortaya koyacak bir ölçüte ihtiyaç vardır. Ancak eğitim kalitesinin ölçümü ve ülkeler arası karşılaştırılması kolay değildir. Bununla birlikte OECD tarafından uluslararası düzeyde gerçekleştirilen PISA (Programme for International Student Assessment) bu konuda önemli bir göstergedir. Buradan hareketle PISA test sonuçları, çalışmada, PISA uygulamasına katılan AB üyesi ülkelerde eğitim kalitesinin bir göstergesi olarak kabul edilmiştir.

Avrupa Birliği üyesi ülkelerde eğitim kalitesinin genç işsizliği ile ilişkisinin OECD tarafından uluslararası düzeyde gerçekleştirilen PISA test sonuçları ve Birlik üyesi ülkelerin genç işsizliği oranları doğrultusunda değerlendirilmesi neticesinde, eğitim kalitesinin yüksek olduğu ülkelerde genç işsizliğinin düşük olup olmadığı ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu analiz kapsamında eğitim kalitesinin genç işsizliğinin tek belirleyicisi olmadığı kabul edilmekle birlikte, PISA test skorları düşük olan AB üyesi ülkelerde genç işsizliği oranlarının PISA test skorları yüksek olan birlik üyesi ülkelere göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

Kaynakça

- Ata, N. (2007). Türkiye’de İşgücü Piyasasının Yapısı ve Genç İşsizlik. *Tisk Akademi Dergisi*, 2(Özel Sayı 1), 109-118.
- Balcı İzgi, B. (2012). Genç İşsizliği ve Eğitim İle Olan İlişkisi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(41), 295-310.
- Bekiroğlu, C. (2010). *Türkiye’de İşsizlik Sorununun Çözümlemesinde Uygulanan Ekonomi Politikalarının Analizi*. İstanbul: Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Çalışkan, Ş., Karabacak, M., & Çelik, O. (2013). Türkiye’de Eğitim-Ekonomik Büyüme İlişkisi 1923-2011 (Kantitatif Bir Yaklaşım). *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 11(21), 29-48.
- Durak, Ş., & Kaya, V. (2014). Türkiye’de İşsizlik ve İşsizliği Azaltmaya Yönelik Politikalar: Tarihsel Bir Bakış. *Atatürk Üniversitesi İİBF Dergisi*, 28(2), 55-73.
- Eraslan, A. (2009). Finlandiya’nın PISA’ daki Başarısının Nedenleri: Türkiye için Alınacak Dersler. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 3(2), 238-248.
- Erdayı, A. (2009). Dünyada Genç İşsizliği Sorununun Çözümüne Yönelik Ulusal Politikalar ve Türkiye. *Çalışma ve Toplum*(3), 133-162.
- Ersel, B. (1999). *Türkiye’de İşsizlik ve İşsizlik Sigortası*. İstanbul: Dilek Matbaacılık.
- Görlich, D., Stepanok, I., & Al-Hussami , F. (2013). Youth Unemployment in Europe and the World: Causes, Consequences and Solutions. *Kiel Policy Brief No:59*. Erişim: https://www.ifw-kiel.de/wirtschaftspolitik/zentrum-wirtschaftspolitik/kiel-policy-brief/kpb-2013/KPB_59.pdf
- Günaydın, D., & Çetin, M. (2015). Genç İşsizliğin Temel Makroekonomik Belirleyicileri: Amprik Bir Analiz. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(22), 17-34.
- Gündoğan, N. (1999). Genç İşsizliği ve Avrupa Birliği’ne Üye Ülkelerde Uygulanan Genç İstihdam Politikaları. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 54(1), 63-79.

- Güney, A. (2009). İşsizlik Nedenleri, Sonuçları ve Mücadele Yöntemleri. *Kamu-İş Dergisi*, 10(4), 135-159.
- Gürsakal, S. (2012). PISA 2009 Öğrenci Başarılarını Etkileyen Faktörlerin Değerlendirilmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 17(1), 441-452.
- Kart, C. S. (2014). Türkiye'nin Rekabet Gücünün Arttırılabilmek İçin Eğitim Sistemi Önerileri: İnovasyonu İçeren İktisadi Bir Bakış. *Üretim Ekonomisi Kongresi* (s. 1-9). İstanbul: T.C. İstanbul Kültür Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İktisat Bölümü. Erişim: [http://www.iku.edu.tr/upp/8562/files/Cihan-Serhat-Kart\(1\).pdf](http://www.iku.edu.tr/upp/8562/files/Cihan-Serhat-Kart(1).pdf)
- Kavak, Y. (1997). Eğitim, İstihdam ve İşsizlik İlişkileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*(13), 21-26.
- Kreishan , F. (2011). Economic Growth and Unemployment: An Empirical Analysis. *Journal of Social Sciences*, 7(2), 228-231.
- Magnussen , O. (1979). Further Aspects of the Education-Employment Relationship: Youth Unemployment and Education. *European Journal of Education*, 14(3), 285-288.
- O'Higgins , N. (1997). The Challenge of Youth Unemployment . *Employment and Training Pappers* 7.
- OECD. (2001). *Knowledge and Skills for Life - First Results From OECD Programme for International Student Assessment (PISA) 2000*. Paris: OECD Publishing.
- OECD. (2004). *Learning for Tomorrow's World - First Results from PISA 2003*. Paris: Programme for International Student Assessment, OECD Publishing.
- OECD. (2007). *PISA 2006 Science Competencies for Tomorrow's World - Volume 1 – Analysis*. Programme for International Student Assessment, OECD Publishing.
- OECD. (2010). *PISA 2009 Results: What Students Know and Can Do – Student Performance in Reading, Mathematics and Science*. PISA, OECD Publishing. doi:10.1787/9789264091450-en

- OECD. (2014). *PISA 2012 Results: What Students Know and Can Do – Student Performance in Mathematics, Reading and Science (Volume I, Revised Edition)*. PISA, OECD Publishing. doi:10.1787/9789264208780-en
- OECD. (2016). *PISA 2015 Assessment and Analytical Framework Science, Reading, Mathematic and Financial Literacy*. Paris: OECD Publishing. doi:10.1787/9789264255425-en
- Sánchez-Castañeda, A., Serrani , L., & Sperotti , F. (2012). Understanding the Causes and the Consequences of Youth Unemployment and Joblessness. A. Sánchez-Castañeda, L. Serrani , & F. Sperotti içinde, *Youth Unemployment and Joblessness: Causes, Consequences, Responses* (s. xvii-xviii). Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing .
- Taş, H., & Bilen, M. (2014). Avrupa Birliği ve Türkiye’de Genç İşsizliği Sorunu ve Çözüm Önerileri. *Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 3(6), 50-69.
- Türkan, A., Üner, S. S., & Alcı, B. (2015). 2012 PISA Matematik Testi Puanlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi*, 16(2), 358-372.
- World Bank. (2012). *World Development Report 2013: Jobs*. Washington, DC: World Bank. doi:10.1596/978-0-8213-9575-2
- Yıldırım, K. (2012). PISA 2006 Verilerine Göre Türkiye’de Eğitimin Kalitesini Belirleyen Temel Faktörler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(2), 229-255.